Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2025, sp. zn. 30 Cdo 1849/2024, ECLI:CZ:NS:2025:30.CDO.1849.2024.1

Číslo: 36/2026

Právní věta:

V případě zajištění nosičů dat a jejich obsahu zahrnujícího mimo jiné i komunikaci obviněného s obhájcem a údaje, které nejsou zcela zjevně potřebné pro trestní řízení a jejichž zařazení do spisu neoprávněně zasahuje do práva na soukromí a na informační sebeurčení, je nesprávným úředním postupem soudu to, že neučinil opatření, aby taková data nebyla do trestního spisu založena. Skutečnost, že k těmto údajům jako k součásti spisu měli přístup a seznámili se s nimi státní zástupce a ostatní obžalovaní a jejich obhájci, nebo že se ve spisu stále nacházejí, je důsledkem tohoto nesprávného úředního postupu, k němuž lze přihlédnout při posuzování rozsahu újmy, ale samostatný nesprávný úřední postup již sama o sobě nepředstavuje.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.04.2025

Spisová značka: 30 Cdo 1849/2024

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dovolání (vady), Nepřípustnost dovolání subjektivní [Nepřípustnost dovolání], Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu [Odpovědnost státu za újmu]

Předpisy: § 13 zákona č. 82/1998 Sb.
§ 241a odst. 2 o. s. ř.
§ 243c odst. 3 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobců zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 2. 2024, sp. zn. 25 Co 255/2023, 25 Co 6/2024, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 13. 4. 2023, sp. zn. 23 C 46/2019, ve znění opravného usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 31. 7. 2023, sp. zn. 23 C 46/2019, a doplňujícího rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 16. 11. 2023, sp. zn. 23 C 46/2019, v rozsahu zamítnutí žaloby vůči každému z žalobců co do částky 960 000 Kč s příslušenstvím a v navazujících nákladových výrocích a věc v tomto rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení. Ve zbylém rozsahu dovolání žalobců odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci a) a b) se žalobou domáhají každý zaplacení částky 1 000 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % ročně z těchto částek od 22. 2. 2019 do zaplacení a omluvy v požadovaném znění jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která jim měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu Městského soudu v Brně ve věci sp. zn. 3 T 151/2017, spočívajícího v tom, že v rámci domovní prohlídky došlo k zajištění mobilního telefonu iPhone a tabletu iPad žalobce a), které obsahovaly mimo jiného i komunikaci žalobce a) s jeho obhájci a soukromé a osobní soubory (např. intimní fotografie a fotografie rodinných příslušníků, údaje o zdravotní péči). Ke zkoumání těchto zařízení přibral soud znalecký ústav, aniž zohlednil, že mohou obsahovat i takový důvěrný obsah. Při hlavním líčení dne 28. 2. 2018 předseda senátu předal veškerý obsah zajištěných elektronických zařízení na datových nosičích blue-ray státnímu zástupci, ostatním spoluobžalovaným a jejich obhájcům a nebylo vyhověno ani žádosti žalobce a) o vyjmutí tohoto obsahu ze spisu, kde se tedy stále nachází. U žalobce a) tak vznikla nemajetková újma v důsledku zásahu do jeho práva na obhajobu (vztahujícího se k jeho komunikaci s obhájci), za níž požadoval 700 000 Kč, a oběma žalobcům pak nemajetková újma v důsledku zásahu do jejich práva na soukromí (týkajícího se soukromých a osobních souborů na zkoumaných zařízeních), za níž žalobce a) požadoval 300 000 Kč a žalobkyně b) pak 1 000 000 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně svým prvním rozsudkem ze dne 26. 11. 2019, č. j. 23 C 46/2019-353, ve spojení s opravným usnesením ze dne 5. 2. 2020, č. j. 23 C 46/2019-357, žalobu obou žalobců zamítl a rozhodl o jejich povinnosti k náhradě nákladů řízení. Tento rozsudek však Městský soud v Praze jako odvolací soud usnesením ze dne 14. 5. 2020, č. j. 25 Co 108/2020-384, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

3. Následně soud prvního stupně v pořadí druhým rozsudkem ze dne 13. 4. 2023, č. j. 23 C 46/2019-804, ve znění opravného usnesení ze dne 31. 7. 2023, č. j. 23 C 46/2019-825, uložil žalované povinnost poskytnout žalobcům a) a b) omluvy v rozsudku uvedeném znění (výrok I a III) a požadavek na část oběma žalobci požadovaných omluv zamítl (výrok II a IV), uložil žalované povinnost zaplatit žalobci a) částku 110 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % od 22. 2. 2019 do zaplacení (výrok V) a zamítl jeho žalobu co do částky 890 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % od 22. 2. 2019 do zaplacení (výrok VI). Dále uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni b) částku 50 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % od 22. 2. 2019 do zaplacení (výrok VII) a zamítl její žalobu co do částky 900 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % od 22. 2. 2019 do zaplacení (výrok VIII) a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci a) na náhradu nákladů řízení částku 123 910 Kč a žalobkyni b) částku 121 910 Kč (výrok IX). Doplňujícím rozsudkem ze dne 16. 11. 2023, č. j. 23 C 46/2019-836, pak soud prvního stupně doplnil svůj druhý rozsudek o výrok, kterým žalobu žalobkyně b) zamítl i co do částky 50 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % od 22. 2. 2019 do zaplacení (výrok I doplňujícího rozsudku) a rozhodl, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení v souvislosti s vydáním doplňujícího rozsudku (výrok II doplňujícího rozsudku).

4. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. U Městského soudu v Brně bylo pod sp. zn. 3 T 151/2017 vedeno vůči žalobci a) trestní řízení, které bylo medializováno (dále jen „předmětné trestní řízení“). V rámci tohoto trestního řízení přibral soud opatřeními ze dne 23. 11. 2017 [proti nimž se žalobce a) neúspěšně bránil námitkami] jako znalecký ústav Kriminalistický ústav Praha ke zkoumání dvou zařízení žalobce a), a to mobilního telefonu Apple iPhone 5S a tabletu iPad model A1584, jež byla zajištěna při domovní prohlídce u žalobců, kteří jsou manželé. Znaleckým posudkem, jenž se stal součástí spisu, byl zajištěn obsah těchto zařízení, který jako přílohu tohoto znaleckého posudku předal předseda senátu při hlavním líčení dne 28. 2. 2018 obhájcům ostatních spoluobžalovaných a státnímu zástupci na nosičích blue-ray. Proti tomuto se žalobce a) ve své trestní věci neúspěšně bránil a upozorňoval na druhy dat, které se na discích nacházejí. Při hlavním líčení dne 2. 5. 2018 soud konstatoval, že materiály na blue-ray discích nejsou pro věc relevantní, a

nakonec jimi důkaz neprováděl. Blue-ray disky obsahovaly velké množství komunikace žalobce a) s jeho právními zástupci i obhájci v různých věcech, fotografie soukromé povahy [např. ze svatby, z mládí žalobce a), jeho příbuzných a známých, manželskou komunikaci mezi oběma žalobci, obecné informace ohledně zdravotního stavu příbuzných žalobce a), komunikaci s žalobkyní b) ohledně postupování IVF, eroticky laděnou fotografii žalobkyně b) včetně velmi krátkého videa pořízeného z této fotografie, informace o místu pořízení některých fotografií či pohybu žalobce a)]. Proti postupu Městského soudu v Brně spočívajícímu v založení komunikace žalobce a) s jeho obhájci a soukromých informací získaných z telefonu a tabletu byla podána i ústavní stížnost projednávaná u Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 4342/18. Ve věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 3 T 151/2017 byl nakonec žalobce a) shledán vinným ze stíhaného trestného činu. Žalobce a) prožíval z důvodu sdílení jeho komunikace s obhájci a materiálů z jeho obhajoby deziluzi z justičního systému, neboť k porušení jeho práva na obhajobu došlo již dříve provedením odposlechu jeho hovoru s obhájcem. Žalobce a) tak prožíval zmar, který byl v důsledku jeho omezení na svobodě ve vazbě o to intensivnější. V bytě, kde bydlel, se necítil kvůli provedení domovní prohlídky dobře, s žalobkyní b) pak nemohl komunikovat tak volně jako dříve prostřednictvím zpráv. Také jeho právní zástupci se od něj z tohoto důvodu odvraceli a jeho sestra ho z obavy o své soukromí navštěvovala méně. Žalobce a) nemá sociální sítě, sám by takové fotografie nesdílel, fotografie ze svatby rozeslat nestihl. Žalobkyně b) se cítila ponížená tím, že informace ohledně její léčby problémů s početím vešla ve známost a že její obnaženou fotografii a komunikaci s jejím manželem mohly vidět třetí osoby. V důsledku uvedeného vnímala i stres a negativní rozpoložení svého manžela. V řízení vedeném u soudu prvního stupně pod sp. zn. 15 C 88/2018 (a u odvolacího soudu pod sp. zn. 17 Co 301/2019) se žalobce a) domáhal zadostiučinění ve formě omluvy i v penězích za to, že součástí (jiného trestního) spisu byly odposlechy jeho hovorů s obhájci, soud prvního stupně žalobci a) přiznal omluvu a odvolací soud konstatoval, že dostatečnou formou satisfakce je konstatování porušení práva. V řízení vedeném u soudu prvního stupně pod sp. zn. 26 C 49/2019 (a u odvolacího soudu pod sp. zn. 13 Co 100/2021) se pak obhájci žalobce a) domáhali zadostiučinění za distribuci jejich komunikace se žalobcem a) v předmětném trestním řízení, za což jim bylo přiznáno zadostiučinění ve formě omluvy (a zaslání CD). Žalobci a) a b) uplatnili dne 21. 8. 2018 u žalované nárok na poskytnutí omluvy a přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu v penězích.

5. Po stránce právní vyšel soud prvního stupně ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“ nebo „zákon č. 82/1998 Sb.“), a uzavřel, že ve věci došlo k nesprávnému úřednímu postupu v podobě excesu při plnění povinností orgány činnými v trestním řízení, neboť data irelevantní pro trestní řízení se neměla dostat do znaleckého posudku při jeho zpracování a neměla být distribuována mezi ostatní účastníky řízení a jejich obhájce. V důsledku toho se nosiče těchto dat staly trvalou součástí spisového materiálu, ačkoliv jde o nezákonný důkaz a soudy z nich v trestním řízení neučinily žádné závěry relevantní pro své rozhodnutí. Soud prvního stupně tedy shledal, že žalobcům vznikl nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu, neboť mezi důkazy byla zařazena data, která tam být nesměla (komunikace mezi obhájci), a nosiče dat obsahovaly i údaje, jež byly pro trestní řízení nepodstatné a nepoužitelné (soukromá korespondence s manželkou či soukromé fotografie), čímž došlo k porušení zásad přiměřenosti a zdrženlivosti, a tím, že nedošlo k ochraně komunikace mezi obhájcem a klientem a orgány činné v trestním řízení takovou zajištěnou komunikaci nezničily, došlo i k porušení práva žalobce a) na obhajobu a na spravedlivý proces. Za nerozhodné pak považoval to, zda orgány činné v trestním řízení takto získané informace přímo použily. Tento zásah neposoudil jako trvající, neboť zásahem není skutečnost, že nosiče dat (informace na nich) jsou stále součástí spisu, poněvadž byly získány legální cestou a neexistuje zákonná úprava nařizující jejich zničení v případě zjištění jejich nepoužitelnosti. Nesprávná však dle soudu prvního stupně ve svém důsledku byla jejich distribuce v neošetřeném stavu bez vyhodnocení, zda jsou tím chráněna práva třetích osob a právo na obhajobu, přestože byl o

možném zásahu soud informován. Dále se soud prvního stupně zabýval intenzitou újmy a uzavřel, že nesprávným úředním postupem došlo k zásahu do práva žalobců na soukromý život a ve vztahu k soukromým fotografiím ze svatby či žalobkyně b) s kapačkou nebo ve sprše bylo porušeno právo žalobců na jejich informační sebeurčení. Ohledně fotografií příbuzných se ale jedná spíše o zásah do jejich sféry. Soud prvního stupně uzavřel, že újmu snižuje skutečnost, že s fotografiemi pravděpodobně již nikdo dále nenakládal, je však možno odškodnit obavy z toho, že se tak stane. Žalobkyni b) hodnotil soud jako introvertní, což mohlo utrpěnou újmu zvýšit, u žalobce a) pak přihlédl k tomu, že byl odsouzen, na jeho stres měla vliv kombinace faktorů [vazba, odloučení od žalobkyně b) a obava o výsledek trestního řízení], byť zpřístupnění komunikace s obhájci mohlo obavy žalobce a) o výsledek trestního řízení zvýšit, stejně jako to, že se jednalo již o druhý takový zásah do jeho práv. Naopak polohové údaje žalobci a) újmu způsobit nemohly. Soud prvního stupně rovněž odmítl argumentaci žalobce a), že se v trestním řízení proti takovému postupu aktivně, ale neúspěšně bránil, neboť postup orgánů činných v trestním řízení nepřísluší civilním soudům přezkoumávat a nejednalo se o okolnosti, jež by zvyšovaly újmu žalobce a), neboť soud prvního stupně neshledal prvky účelovosti či svévole. U porušení práva na obhajobu dospěl soud prvního stupně k závěru, že není třeba se intenzitou takového zásahu zabývat, neboť jakýkoliv takový zásah je porušením práva na obhajobu způsobilým narušit právo na spravedlivý proces, bez ohledu na to, zda byly tyto informace v trestním řízení přímo použity, poněvadž je těžko představitelné, že by osoby, jež se s nimi v důsledku nesprávného úředního postupu seznámily, byly schopny se od nich zcela oprostit (např. při volbě strategie, kladení otázek atd.). Ve vztahu k formě a výši zadostiučinění soud prvního stupně uzavřel, že žalobci předložená judikatura se v podstatných znacích neshoduje s projednávaným případem, neboť se týká sporů mezi mediálními osobnostmi a komerčními bulvárními novinami. Za neaplikovatelnou považoval i věc vedenou u soudu prvního stupně pod sp. zn. 26 C 49/2019, neboť se netýkala zásahu do soukromí a ve vztahu k zachování důvěrnosti komunikace mezi obviněným a advokátem bylo zdůrazněno, že je projekcí práva obviněného, ale v tomto sporu stát žalovali obhájci. Soud prvního stupně uvedl, že nelze vyjít ani z věci u něj řešené pod sp. zn. 15 C 88/2018, v níž byl žalobce a) odškodněn za předchozí obdobný zásah do práva na obhajobu, nikoliv však do práva na soukromí. Soud prvního stupně tedy uzavřel, že neexistuje žádné srovnatelné rozhodnutí a jako vodítko použil případy u něj řešené, kde bylo sice odškodňováno nezákonné rozhodnutí o trestním stíhání, což způsobuje vyšší zásah do osobnostních práv, nicméně tyto případy měly spojující prvky v podobě medializace případu a zásahu do podobných práv (ve věci vedené pod sp. zn. 15 C 12/2013, kde byla kauza medializována a byly uveřejněny fotografie, bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 50 000 Kč, ve věci vedené pod sp. zn. 23 C 117/2012, kde byla kauza široce medializována, informace lze stále dohledat na internetu, takže došlo ke zpřístupnění informací širokému okruhu osob, bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 50 000 Kč ve věci vedené pod sp. zn. 10 C 213/2012, kde byla věc široce medializována a manželé museli situaci vysvětlovat sousedům a rodině, bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 50 000 Kč, a ve věci vedené pod sp. zn. 22 C 130/2010, kdy došlo k medializaci v tisku i na internetu a manželka obžalovaného se setkávala s negativními reakcemi, bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 50 000 Kč). Soud prvního stupně tak přiznal žalobci a) zadostiučinění ve výši 60 000 Kč za zásah do práva na obhajobu a na spravedlivý proces a 50 000 Kč za zásah do osobnostních práv (právo na informační sebeurčení a na soukromí), přičemž přihlédl k tomu, že žalobce a) není osobou bezúhonnou a medializaci si přivodil především svou trestnou činností (výší škody), na druhou stranu pak zohlednil významné prožívání újmy žalobcem a), a že si střeží své soukromí. Žalobkyni b) byla přiznána částka ve výši 50 000 Kč, neboť soud prvního stupně zohlednil její introvertní nastavení, zdráhavé a obecné odpovědi, zjevnou averzi získanou vůči soudům a to, že je osobou bezúhonnou a na trestním řízení nezúčastněnou. Dále soud prvního stupně odškodnil oba žalobce i částečnou omluvou za předání nosičů dat, v níž zohlednil to, v čem nesprávný úřední postup shledal, ve zbývajícím rozsahu žalobu zamítl.

6. K odvolání obou žalobců i žalované odvolací soud rozsudkem ze dne 29. 2. 2024, č. j. 25 Co 255/2023, 25 Co 6/2024-866, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujících výrocích o omluvě I a

III zrušil a v tomto rozsahu řízení zastavil (výrok I rozsudku odvolacího soudu), v zamítavých výrocích o omluvě II a IV a v zamítavých výrocích o věci samé VI, VIII a I doplňujícího rozsudku jej potvrdil (výrok II rozsudku odvolacího soudu), ve vyhovujícím výroku o věci samé V co do částky 40 000 Kč s úroky z prodlení jej potvrdil s tím, že tuto částku je žalovaná povinna zaplatit k rukám žalobce a), a co do částky 70 000 Kč s úroky z prodlení jej změnil tak, že v tomto rozsahu žalobu zamítl (výrok III rozsudku odvolacího soudu), ve vyhovujícím výroku o věci samé VII jej co do částky 40 000 Kč s úroky z prodlení potvrdil s tím, že tuto částku je žalovaná povinna zaplatit k rukám žalobkyně b), a co do částky 10 000 Kč s úroky z prodlení jej změnil tak, že v tomto rozsahu žalobu zamítl (výrok IV rozsudku odvolacího soudu) a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci a) na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 101 247,70 Kč a žalobkyni b) částku 62 463,70 Kč (výrok V rozsudku odvolacího soudu).

7. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která doplnil tak, že žalobce a) se na medializaci svých trestních řízení podílel. Dále zpřesnil skutková zjištění soudu prvního stupně ohledně obsahu fotografií na sporných discích, neboť byla v detailech nesprávná, nicméně tyto nedostatky nebyly pro rozhodnutí podstatné, a uzavřel, že se jedná o fotografie čistě soukromého rázu nesouvisející s projednávanou věcí žalobce a) a že data na discích nebyla před jejich distribucí nijak anonymizována. Rovněž odvolací soud zjistil, že ústavní stížnost podaná mimo jiné i žalobcem a), vedená u Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 4342/18, byla odmítnuta. Dokazování odvolací soud rovněž doplnil za účelem určení přiměřené satisfakce rozsudkem Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 55/2022, jenž považoval za rozhodnutí ve skutkově srovnatelné věci, neboť je časově blízký, poškození se zde domáhali žalobou na ochranu osobnosti zadostiučinění ve formě omluvy a peněžité náhrady 100 000 Kč pro každého z nich za neoprávněný zásah do jejich práva na sebeurčení a rodinný život, a to zejména jejich násilným vystěhováním do místa, které si nezvolili, a za zásah do jejich cti. Věc byla mediálně známá a dospělí poškození byli odškodnění částkou 20 000 Kč, nezletilci pak částkami od 10 000 Kč po 40 000 Kč s ohledem na jejich věk.

8. Ve vztahu k právnímu posouzení odvolací soud uzavřel, že excesivní postup orgánů činných v trestním řízení může být vyhodnocen jako nesprávný úřední postup a že v jeho důsledku může vzniknout újma odškodnitelná podle zákona č. 82/1998 Sb. Za nesprávný úřední postup pak považoval manipulaci se znaleckými posudky (resp. blue-ray disky), nikoliv zajištění předmětných elektronických zařízení, zadání a vyhotovení znaleckých posudků, ani jejich zařazení (včetně disků blue-ray) do spisu. Skutečnost, že jsou stále jeho součástí tedy nepovažoval za trvání nesprávného úředního postupu. Ke spekulacím žalobců, že by někdo mohl zneužít práva na nahlížení do spisu k získání sporných dat, pak uvedl, že tímto způsobem předpokládají nezákonnou činnost jiných osob, která nenastala. Vzhledem k tomu, že se nesprávný úřední postup spočívající v distribuci disků nijak neprojevil v konečném rozhodnutí v trestním řízení, které ani nebylo zrušeno pro nezákonnost, dospěl odvolací soud k závěru, že žalované vznikla odpovědnost za újmu z nesprávného úředního postupu. Ve vztahu k zásahu do práva na obhajobu odvolací soud uzavřel, že nezajištění ochrany komunikace mezi obhájcem a klientem, a dokonce její zpřístupnění jiným osobám (byť se jedná o účastníky řízení), představuje nesprávný úřední postup, a to bez ohledu na to, zda takto zjištěné informace orgány činné v trestním řízení proti obžalovanému použijí či nikoliv. Spekulace, že se někdo s daty skutečně seznámil a mohl toho nějak využít ve své procesní strategii, ačkoliv se to žádným hmatatelným způsobem v trestním řízení (ani jinak) neprojevilo, pak nelze dle odvolacího soudu pro jejich vágnost prokazovat a odškodnění hypoteticky možných následků nemá oporu v právním řádu. Tyto pocity žalobce a) však lze zohlednil jako jeho újmu, neboť obavu z teoretického využití těchto informací považoval odvolací soud za přirozené a reálné vyhodnocení situace. K zásahu do osobnostních práv odvolací soud uvedl, že v trestním řízení má osoba pachatele (posuzování jeho osobních, rodinných a majetkových poměrů) podstatný význam pro rozhodnutí o vině a trestu, získání těchto informací a jejich distribuce mezi účastníky trestního řízení tedy není sama o sobě nesprávným úředním postupem, vzájemnou kolizi základních práv a svobod, např. práva na ochranu

soukromého života s ochranou základních práv jiných osob či ochranou veřejného zájmu, je tedy nezbytné posoudit z hlediska proporcionality. Odvolací soud tudíž dospěl k závěru, že orgány činné v trestním řízení sice jsou povinny sbírat informace o osobních a rodinných poměrech obžalovaného (včetně jeho manželky) v rozsahu potřebném pro rozhodnutí v trestní věci, nicméně to neplatí ve vztahu ke všem dokumentům na discích [např. rodinné fotografie, fotografie žalobkyně b) určené pro žalobce a) včetně jejich komunikace, zprávy o zdravotním stavu žalobkyně b) či rodičů žalobců apod.]. Distribuci těchto dat tedy odvolací soud považoval rovněž za exces z povinností orgánů činných v trestním řízení, přičemž zvážil i snadnou identifikovatelnost žalobkyně b) pro osoby, jimž byly disky vydány, a připomenul, že nárok na zadostiučinění za újmu způsobenou nesprávným úředním postupem náleží bez ohledu na účastenství v řízení. Vznik újmy dle odvolacího soudu nelze vyloučit nebo bagatelizovat jen proto, že se jednalo o lichotivé fotografie, podstatné je, že je žalobci veřejně nesdíleli a jejich poskytnutí v trestním řízení bylo provedeno bez jejich souhlasu, byť distribuci disků mezi účastníky trestního řízení nelze považovat za komerční medializaci. Ve vztahu k újmě žalobce a) odvolací soud zdůraznil, že je třeba ji zasadit do celého kontextu více trestních řízení a více žalobcem a) úkorně vnímaných kroků orgánů činných v trestním řízení, navíc žalobce a) neoznačil žádného advokáta, který dle jeho tvrzení s ním měl ukončit spolupráci z důvodu vytýkaného pochybení soudu. I ohledně dalších skutečností žalobce a) vypovídal neurčitě a nekonkrétně. Dále odvolací soud poukázal na to, že „státní zástupce informace na discích neznal, neboť útočil na žalobkyni b), že nemohla otěhotnět se žalobcem a)“. Odvolací soud tudíž ve vztahu k zásahu do osobnostních práv žalobce a) vyšel z újmy, kterou by obvykle pociťoval každý muž na jeho místě, a zdůraznil, že ačkoliv byl žalobce a) v trestním řízení uznán vinným, tak i taková osoba má právo na spravedlivý proces a ochranu osobnostních práv nad rámec potřeb trestního řízení. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalobkyně b) získala averzi vůči soudům, a zdůraznil, že její introvertní založení není následkem vytýkaného postupu trestního soudu a ani důvody pro přestěhování s tímto postupem nesouvisely, stres pak spíše spojoval s vazebním stíháním žalobce a). Naopak jako bagatelní nehodnotil újmu žalobkyně b) z toho, že neví, kde její fotky skončily, což pro ni bylo ponižující a zdrojem starostí, následkem čehož už si podobné fotografie s žalobcem a) neposílají, neboť podobnou újmu by vnímal každý člověk v její situaci.

9. Ve vztahu k odvoláním nenapadeným výrokům o omluvě odvolací soud konstatoval, že samostatné právní moci dle něj nenabyly, přezkoumal tedy i je. Vyhovující výroky I a III rozsudku soudu prvního stupně zrušil a řízení v tomto rozsahu zastavil, neboť s ohledem na poskytnutí omluvy žalovanou v tomto rozsahu vzali žalobci žalobu zpět. Zamítavé výroky II a IV ohledně omluvy pak potvrdil, neboť se plně ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že oběma žalobcům nevzniklo právo na omluvu za postup orgánů veřejné moci, který není nesprávným úředním postupem, proti čemuž žalobci v odvolání ani nic nenamítali. K otázce finanční satisfakce odvolací soud uvedl, že v případě újmy vzniklé žalobci a) porušením práva na obhajobu jsou skutkově nejpodobnější věci řešené odvolacím soudem pod sp. zn. 17 Co 301/2019 a 13 Co 100/2021, v nichž byla poškozeným přiznána omluva s tím, že nesprávný úřední postup spočíval v založení DVD nosičů s odposlechem komunikace mezi žalobcem a) a jeho obhájci do spisu v jiném trestním řízení a jejich přiložení k návrhu na jeho ponechání ve vazbě [věc vedená odvolacím soudem pod sp. zn. 17 Co 301/2019, kde byl poškozeným žalobce a)], resp. v distribuci komunikace s obhájci v předmětném trestním řízení [věc vedená odvolacím soudem pod sp. zn. 13 Co 100/2021, kde byli poškozenými obhájci žalobce a)]. V nyní posuzované věci však odvolací soud nepovažoval omluvu za dostatečnou, neboť ačkoliv se orgány státní moci nedopustily zjevné svévole, přistoupily k distribuci disků i přes to, že žalobce a) upozorňoval na obsah zpráv, navíc je obvyklé, že se v mobilním telefonu vyskytují informace zcela osobního rázu. Rovněž se jednalo o opakování obdobného pochybení orgánů veřejné moci vůči žalobci a), což obvykle vede ke zvýšení frustrace poškozeného, a to za situace, kdy se žalobce a) snažil vzniku újmy zabránit. Za přiměřenou formu zadostiučinění tedy považoval odvolací soud odškodnění v penězích. Za důvod pro modifikaci satisfakce pak odvolací soud nepovažoval medializaci trestní věci, neboť se na ní podílel sám žalobce a) a je odškodňována jen újma z dílčího

pochybení. V případě zásahu do práv obou žalobců na rodinný a soukromý život nepovažoval odvolací soud případy použité soudem prvního stupně ke srovnání za zcela srovnatelné, poněvadž se jednalo o případy újmy způsobené medializovaným nezákonným trestním stíháním, které má na poškozené nepochybně horší dopad. Žalobce a) si byl vědom, že se dopouštěl nezákonné trestné činnosti, a jeho obavy souvisely jen s tím, zda se orgánům činným v trestním řízení podaří páchání trestné činnosti prokázat, a ve vztahu ke zde odškodňovanému postupu měl obavu z toho, zda nedojde ke zhoršení postavení jeho obhajoby v trestním řízení (což nenastalo), dále pociťoval újmu za neochránění soukromých údajů a nejbližších osob. Újma žalobkyně b) je zcela jiného druhu a nezasahuje tolik oblastí osobnosti člověka, ani s takovou razancí jako nezákonné trestní stíhání. I přes to shledal odvolací soud částku 50 000 Kč jako maximální možnou, neboť je přiznávána poškozeným za zásahy mnohem většího rozsahu i intenzity. Vzhledem k tomu, že však ani odvolací soud nenalezl skutkově stejné rozhodnutí, za svým charakterem újmě žalobců nejbližší považoval věc řešenou Nejvyšším soudem pod sp. zn. 25 Cdo 55/2022, neboť obdobnou okolností v obou případech je to, že poškození čelili silnějšímu protivníkovi, že žalobce svou trestnou činností vyvolal vznik situace, při níž došlo k nesprávnému úřednímu postupu, že byl zasažen rodinný i soukromý život žalobců, že došlo k částečné izolaci od předchozích vazeb a že došlo k zásahu do práva na sebeurčení žalobců. Za rozdílné pak považoval to, že samo trestní stíhání zasahuje stejné sféry osobnosti člověka jako odškodňovaný nesprávný úřední postup, což újmu žalobce a) oproti srovnávanému případu významně snižuje, naopak ji zvyšuje jeho snaha o zabránění distribuce disků. Žalobce a) dále nebyl vytržen ze svého sociálního prostředí, nebylo s ním nedůstojně zacházeno a ani nebyl dotčen výroky týkajícími se jeho příslušnosti k slabé sociální skupině a etniku. Společným byla medializace obou případů. Žalobci a) tak bylo odvolacím soudem přiznáno zadostiučinění za zásah do práva na obhajobu ve výši 20 000 Kč a za zásah do soukromí a práva na rodinný život rovněž ve výši 20 000 Kč. Žalobkyni b) naopak odvolací soud přiznal částku 40 000 Kč, neboť se na protiprávním jednání svého manžela nepodílela, ani jiným svým jednání nezavdala příčinu k zásahu orgánů státní moci a její újma je tak vyšší (stejně jako nezletilé děti odškodňované ve srovnávaném případu). Nebyla však zatěžována stresujícími jednáními, neboť nebyla účastníkem trestního řízení a nevyvíjela žádnou aktivitu při jednání s orgány činnými v trestním řízení souvisejícím s projednávaným nesprávným úředním postupem. Za rozdílné vůči srovnávané věci odvolací soud považoval ve vztahu k žalobkyni b) to, že ani ona nebyla vytržena ze svého sociálního prostředí, nebylo s ní nedůstojně zacházeno a její důstojnost nebyla dotčena výroky týkajícími se příslušnosti k slabé sociální skupině a etniku. Podobnost její újmy však spatřoval v přetrvávajícím pocitu ponížení vyvolaném zásahem do osobnostních práv člověka a přetrvávajících obavách z budoucnosti, její újma však nebyla snížena jejím sdílením. Dále přihlédl k tomu, že žalobkyně b) sama nezavdala žádný podnět k tomu, aby její morální bezúhonnost byla napadána, a ani v minulosti žádné soukromé fotografie veřejně nesdílela a kauzu nemedializovala.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

10. Rozsudek odvolacího soudu napadli žalobci v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnili následující dovolací důvody.

11. Žalobci v dovolání vymezili tři dle nich dosud neřešené právní otázky, a to (1) zda lze aplikovat stávající judikaturu k odškodnění nemajetkové újmy za zásah do práva na soukromí i v případě žalobců, u nichž byl zásah intenzivnější, neboť vznikl v důsledku postupu soudu, nikoliv „běžné“ třetí osoby, (2) zda lze otázku kompenzace nemajetkové újmy vzniklé jak specifickým zásahem do práva na soukromí žalobců, tak i do práva na spravedlivý proces generalizovat odkazem na obecnou judikaturu vztahující se „pouze“ k porušení práva na soukromí, a (3) zda lze otázku kompenzace nemajetkové újmy vzniklé zásahem do práva na soukromí žalobců, který nelze odstranit žádným prostředkem vyplývajícím z vnitrostátní právní úpravy a zásah je přetrvávající, generalizovat

odkazem na obecnou judikaturu vztahující se „pouze“ k porušení práva na soukromí, kde zásah odstranit či napravit lze (v této souvislosti žalobci odkázali na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 2. 2015 ve věci Pruteanu proti Rumunsku, stížnost č. 30181/05). Tyto otázky pak je třeba dle žalobců zodpovědět záporně s tím, že zadostiučinění za jejich nemajetkovou újmu by proto mělo být vyšší.

12. Žalobci v dovolání uvedli, že zásah do jejich práv přetrvává i ke dni podání tohoto dovolání, neboť data extrahovaná z komunikačních zařízení žalobce a) jsou stále součástí spisu v předmětném trestním řízení, do něhož může nahlížet bez omezení široký okruh osob a není ani známo kolik osob (nejen účastníků trestního řízení) se s těmito informacemi nesouvisejícími s trestní věcí mělo a stále má možnost seznámit i v důsledku distribuce blue-ray disků. Dle žalobců je tudíž třeba zabývat se tím, zda došlo výše popsaným jednáním k nesprávnému úřednímu postupu a v případě, že ano, jaká jsou hlediska pro určení přiměřeného zadostiučinění v situaci, kdy se tohoto nesprávného úředního postupu dopustil soud.

13. K otázce nesprávného úředního postupu žalobci uvedli, že se sice ztotožňují se závěrem odvolacího soudu, že postup orgánů činných v trestním řízení může být vyhodnocen jako nesprávný úřední postup, nesouhlasili však s tím, že odvolací soud odmítl jejich argumentaci, že účinky tohoto nesprávného úředního postupu stále trvají a jsou nezvratné, neboť ze sporných disků mohlo, a dle žalobců i bylo, pořízeno mnoho kopií. Zásah do svých práv tedy žalobci považují za pokračující, trvalý a mimořádný, navíc zhoršený tím, že se jej dopustil soud. V této souvislosti žalobci citovali řadu rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva k otázce, co tento soud považuje za účinný prostředek nápravy. Navíc zdůraznili, že dle jejich názoru neexistuje žádný účinný prostředek nápravy proti výše uvedenému zásahu do jejich práv, a kritéria účinnosti a další charakteristiky účinného prostředku nápravy opět rozebrali s odkazy na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, dle které, aby byl prostředek nápravy účinný, musí být schopen přímo napravit danou situaci, účinnost prostředku nápravy se posuzuje in concreto, ale způsob jeho poskytnutí je ponechán na konkrétním státu. Žalobci rovněž nesouhlasili se závěrem odvolacího soudu, že nesprávným úředním postupem bylo pouze zpřístupnění blue-ray disků státnímu zástupci a obhájcům, neboť dle obou žalobců se tento obsah součástí trestního spisu nikdy stát neměl, navíc jej nelze do spisu „pouze“ zařadit bez „zpřístupnění obhájcům a státnímu zástupci“, neboť tito mají právo do spisu nahlížet a pořizovat si z něj kopie. Dle žalobců by tento závěr vedl k porušení základních principů práva na soukromí a na spravedlivý proces a jedná se o snahu zlegalizovat založení obsahu blue-ray disků do soudního spisu, která vedla ke snížení přiznaného zadostiučinění. V této souvislosti žalobci poukázali na nález Ústavního soudu ze dne 31. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95, z něhož dovozovali, že zařazení záznamů důvěrné komunikace mezi obhájcem a obviněným do trestního spisu představuje trvající protiústavní „jiný zásah veřejné moci“, a upozornili na to, že v dané věci Ústavní soud přikázal komunikaci ze spisu vyjmout. Jako zásah do práv poškozené jej pak posoudil i Evropský soud pro lidská práva (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 4. 2006 ve věci Chadimová proti České republice, stížnost č. 50073/99; poznámka Nejvyššího soudu).

14. Ve vztahu k hlediskům pro stanovení přiměřeného zadostiučinění žalobci namítali, že odvolací soud měl přihlédnout i k tomu, že zásah do jejich osobnostních práv je trvající a objektivně nenapravitelný a že rozsah předmětných materiálů je enormní a prakticky celý (nejen k důkazu provedená část) zasahuje nějakým způsobem do osobnostních práv žalobců. Zohledněn by tedy měl být celý rozsah těchto materiálů. K právu na informační sebeurčení žalobci uvedli, že své soukromí veřejnosti žádným způsobem neotevřeli, proto se mohou dovolávat ochrany svého soukromí v plném rozsahu. K materiálům obhajoby pak sdělili, že se jednalo o rozsáhlou komunikaci žalobce a) s obhájci v jeho trestních věcech, která se stala bezpředmětnou v okamžiku, kdy se s ní seznámilo státní zastupitelství [které dozorovalo i druhou trestní věc žalobce a)]. Výdaje na tuto obhajobu tak byly zbytečné, navíc to byl již druhý zásah do práva na obhajobu žalobce a) a po tomto (druhém)

excesu jej již nechtějí někteří obhájci obhajovat. Celý tento zásah nastal v období, kdy byl žalobce a) ve vazbě, a byl tak zranitelnější, navíc v důsledku zpřístupnění strategie své obhajoby musel nakonec uzavřít dohodu o vině a trestu, což mělo dopad i na život žalobkyně b). Žalobci poukázali na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 2. 2015 ve věci Pruteanu proti Rumunsku, stížnost č. 30181/05, a na jeho skutkové okolnosti a zdůraznili, že v této věci soud přihlédl i k absenci prostředku účinné kontroly či nápravy ze strany poškozeného (v dané věci advokáta, jehož klientka byla odposlouchávána), jenž neměli v posuzované věci k dispozici ani žalobci. Žalobci dále poukázali na to, že ve výše citovaném rozsudku přiznal Evropský soud pro lidská práva poškozenému odškodnění za nemajetkovou újmu ve výši 4 500 eur (tj. cca 112 607 Kč), žalobci však obdrželi mnohem méně, ačkoliv zásah do jejich práva na soukromí byl intenzivnější (zahrnující i zásah do soukromí a rodinného života, do práva na podobiznu, do důvěrnosti komunikace mezi žalobci navzájem atd.). V této souvislosti žalobci odkázali na nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05, a ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. II. ÚS 862/10, ohledně povinnosti respektovat judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Nakonec se vymezili i proti tomu, že by měli předložit relevantní srovnávací judikaturu, neboť jejich případ nemá obdoby a taková relevantní judikatura neexistuje, proto je na dovolacím soudu, aby s ohledem na specifika této věci vymezil spravedlivé zadostiučinění s ohledem na „zlovolné“ zpřístupnění materiálů obhajoby a soukromých materiálů žalobců, na to, že se porušení práva na soukromí dopustil soud, nikoliv „běžný“ státní orgán, že zásah je trvalý a neexistuje účinný prostředek nápravy s tím, že jednotlivé soudy i žalovaná byly opakovaně upozorněny na citlivou povahu obsahu blue-ray disků.

15. Závěrem žalobci navrhli zrušení rozsudku odvolacího soudu i druhého rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

16. Žalovaná se k dovolání obou žalobců nevyjádřila.

III.
Přípustnost dovolání

17. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II. a XII. zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

18. Dovolání žalobců bylo podáno včas, osobami k tomu oprávněnými, za splnění podmínek § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř. Nejvyšší soud se tedy dále zabýval tím, zda toto dovolání obsahuje všechny náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. a zda se jedná o dovolání přípustné.

19. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

20. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

21. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení.

22. Nejvyšší soud nejprve konstatuje, že dovolání do části výroků III a IV rozsudku odvolacího soudu, kterými byly potvrzeny vyhovující výroky V a VII rozsudku soudu prvního stupně, jimiž bylo žalované

uloženo uhradit každému ze žalobců částku 40 000 Kč s příslušenstvím, není subjektivně přípustné, neboť oprávnění dovolání podat (subjektivní přípustnost) svědčí pouze tomu účastníku, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma odstranitelná jen tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší, popřípadě změní (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 31 Cdo 2675/99). Dále vzhledem k tomu, že každý ze žalobců uplatňoval v řízení vlastní nárok, není dovolání jednotlivých žalobců subjektivně přípustné ani ohledně výroků týkajících se druhého z nich. Nejvyšší soud tedy dovolání v této části jako subjektivně nepřípustné dle § 243c odst. 3 věty první a § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl.

23. Dále není dovolání obou žalobců přípustné ani v části směřující proti výroku V rozsudku odvolacího soudu, a to podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., neboť tímto výrokem bylo rozhodnuto o nákladech řízení, jak byli žalobci odvolacím soudem v napadeném rozsudku poučeni. Toto však v případě přípustnosti a důvodnosti dovolání ve zbývajícím rozsahu nebrání dovolacímu soudu, aby zrušil i nákladové výroky jako výroky závislé na výroku o věci samé.

24. Dovolání žalobců proti výrokům I a II rozsudku odvolacího soudu ohledně požadavku na omluvu, tedy u žalobce a) v rozsahu zrušení výroku I rozsudku soudu prvního stupně a zastavení řízení a potvrzení zamítavého výroku II rozsudku soudu prvního stupně a u žalobkyně b) v rozsahu zrušení výroku III rozsudku soudu prvního stupně a zastavení řízení a potvrzení zamítavého výroku IV rozsudku soudu prvního stupně, pak neobsahuje náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř., neboť ve vztahu k těmto výrokům žádný ze žalobců neformuloval ani otázku hmotného či procesního práva, jejíhož vyřešení dovolacím soudem by se dovoláním domáhali (dovolací důvod), ani neuvedli žádný z předpokladů přípustnosti dovolání vymezených v § 237 o. s. ř., poněvadž své dovolání zaměřili pouze proti částečnému zamítnutí požadovaného peněžitého zadostiučinění. V tomto rozsahu je tudíž jejich dovolání vadné a bylo v tomto rozsahu odmítnuto, neboť pro tyto vady, které nebyly ani jedním ze žalobců v zákonné lhůtě odstraněny, nelze v dovolacím řízení v tomto rozsahu pokračovat (§ 241b odst. 3 o. s. ř.).

25. Ve vztahu ke zbytku dovolání jednotlivých žalobců (tj. ohledně zamítnutí žaloby o peněžité zadostiučinění ve výši 960 000 Kč s příslušenstvím vůči každému z nich) se pak dovolací soud zabýval přípustností dovolání dle § 237 o. s. ř.

26. Z obsahu dovolání je zřejmé, že jím žalobci brojí proti výši přiznaného peněžitého zadostiučinění, které považují za příliš nízké, čemuž odpovídá i formulace tří dle nich dosud dovolacím soudem neřešených otázek, které však samostatné právní otázky nepředstavují, ale jejich prostřednictvím se žalobci domáhají při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění zohlednění všech okolností věci (otázka 2), zejména toho, že se nesprávného úředního postupu dopustil soud (otázka 1) a že se dle jejich názoru jedná o zásah stále trvající, u něhož není náprava možná (otázka 3). Svou věc pak žalobci považují za tak závažnou a specifickou, že zde dle jejich názoru neexistuje žádný srovnatelný případ. V rámci otázky 3 však žalobci zformulovali rovněž podotázku, kterou podpořili odkazy na judikaturu Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (viz odstavec 13 tohoto rozsudku), v rámci které zpochybnili závěr odvolacího soudu o tom, že nesprávným úředním postupem bylo pouze předání znaleckého posudku ostatním účastníkům trestního řízení, a namítali, že sporná data se součástí spisu vůbec stát neměla. Za nesprávný úřední postup tedy žalobci považovali i založení a ponechání sporných blue-ray disků ve spisu, z čehož pak dovozovali trvalost zásahu do jejich práv.

27. V první řadě Nejvyšší soud konstatuje, že stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Přípustnost dovolání tak nemůže založit pouhý nesouhlas s výší přisouzeného zadostiučinění, neboť ta se odvíjí od okolností každého konkrétního případu a nemůže sama o sobě představovat otázku hmotného práva ve smyslu § 237 o. s. ř. Nejvyšší soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek obsažených v § 31a odst. 2 OdpŠk, přičemž

výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená, což v případě žalobců není. Jinými slovy, dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009, a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. 30 Cdo 577/2017, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2023, sp. zn. 30 Cdo 3245/2023).

28. Přípustnost dovolání dle § 237 o. s. ř. nezakládá otázka způsobu stanovení výše přiměřeného zadostiučinění, neboť při jejím řešení se odvolací soud od judikatury Nejvyššího soudu neodchýlil. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněném pod č. 67/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, stanovil obecný postup při určení výše přiměřeného zadostiučinění dle § 31a odst. 2 OdpŠk k odčinění nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením stíhání, jenž musí odpovídat výši zadostiučinění přiznanému v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, za nepřiměřenou délku řízení, z titulu náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). Tyto závěry pak nejsou omezené jen na stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo odsouzením, ale jsou použitelné obecně na všechny případy náhrad nemajetkové újmy podle § 31a odst. 2 OdpŠk, vyjma nepřiměřené délky řízení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 30 Cdo 757/2021).

29. Výše uvedenými závěry se pak odvolací soud řídil, pokud po doplnění dokazování provedl podrobné srovnání (shodných i rozdílných) podstatných znaků daného případu s případy použitými ke srovnání. Ve vztahu k zásahu do práva na obhajobu použil ke srovnání věci u něj řešené pod sp. zn. 17 Co 301/2019 a 13 Co 100/2021, týkající se zásahu do stejného práva žalobce a) a jeho obhájců s tím, že zdůraznil rozdílné okolnosti obou věcí, jimiž odůvodnil nárok na zadostiučinění v penězích. Ve vztahu ke stanovení výše peněžitého zadostiučinění pak odvolací soud v první řadě přihlédl k případům zadostiučinění za medializované nezákonné trestní stíhání, které ke srovnání použil soud prvního stupně, u nichž však zdůraznil odlišný druh způsobené újmy [na rozdíl od újmy z nezákonného trestního stíhání, které bylo medializováno, šlo u následně odsouzeného žalobce a) jen o obavu ze zhoršení postavení jeho obhajoby v trestním řízení, k čemuž však dle odvolacího soudu nakonec nedošlo, a ve vztahu k zásahu do rodinného a soukromého života u obou žalobců pak byla způsobena odlišná újma nezasahující tolik oblastí osobnosti člověka, ani tak razantně]. Zejména pak odvolací soud provedl srovnání případu žalobců s věcí projednávanou Nejvyšším soudem pod sp. zn. 25 Cdo 55/2022, v níž poškození rovněž čelili „silnějšímu protivníkovi“, a podrobně rozebral shodné a odlišné znaky obou případů, a to samostatně ve vztahu ke každému ze žalobců, a na základě těchto úvah stanovil přiměřenou výši peněžitého zadostiučinění (viz odstavec 79 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně ve spojení s odstavci 54 až 60 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

30. Namítali-li žalobci, že odvolací soud při stanovení výše peněžitého zadostiučinění dostatečně nezohlednil okolnosti dané věci, tak skutečnost, že se nesprávného úředního postupu vůči nim dopustil soud v trestním řízení, tedy subjekt v pozici silnějšího protivníka, od něhož lze předpokládat dodržování procesních pravidel, odvolací soud zohlednil, byť přihlédl i k jiným skutečnostem vyznívajícím v neprospěch zejm. žalobce a) (viz odstavce 57 až 60 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). V tomto se tedy námitky žalobců s odůvodněním rozsudku odvolacího soudu míjí.

31. Pokud žalobci v části dovolání označené „Nesprávný úřední postup“ předkládají své závěry ohledně intenzity zásahu do jejich práv, které následně promítají do svých úvah ohledně (nepřiměřené) výše poskytnutého peněžitého zadostiučinění, tak k tomu Nejvyšší soud poznamenává, že ani Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 20. 11. 2019, sp. zn. IV. ÚS 4342/18, jímž odmítl stížnost žalobce a) a jeho obhájců proti v tomto řízení posuzovanému postupu Městského soudu v Brně, nepovažoval zásah do zaručených práv žalobce a) (ani dalších stěžovatelů v dané věci) za trvající i po hlavním líčení dne 28. 2. 2018, kdy došlo k předání sporných dat obhájcům a státnímu zástupci, neboť u části z nich včetně žalobce a) dospěl k závěru o pozdním podání ústavní stížnosti. Stejně tak z tohoto usnesení Ústavního soudu plyne, že žalobce prostředky k ochraně svých práv měl, a dokonce je i uplatnil, byť opožděně. Na danou věc tudíž nedopadají ani odkazy žalobců na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ohledně trvajícího zásahu a neexistence prostředku nápravy (viz odstavce 16 a 17 dovolání) a dále na usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. III. ÚS 130/06, kde Ústavní soud v odmítacím usnesení pouze citoval závěr soudů nižších stupňů a literatury ohledně nutnosti rozlišovat hypoteticky hrozící zásah a zásah hrozící aktuálně („v brzké době neodvratně“), u něhož je na rozdíl od prvního možné domáhat se ochrany u Ústavního soudu, což je zcela odlišná právní otázka, než otázky řešené v dané věci. Navíc ze skutkových zjištění soudů (jimiž je dovolací soud vázán), ani ze samotného obecného tvrzení žalobců v dovolání se nijak nepodává, že by nějaký další (než posuzovaný) zásah do práv žalobců aktuálně hrozil, jak ostatně uzavřel i odvolací soud (viz odstavec 41 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

32. Namítali-li žalobci dále, že rozsah neoprávněně zpřístupněných materiálů byl větší, než soudy zjistily, a že by měl být zohledněn v celém rozsahu, tak v tomto směru konstruují své odlišné právní posouzení věci na jiném skutkovém zjištění než odvolací soud, a jejich námitka proto přípustnost dovolání nemůže založit, neboť jde ve skutečnosti o námitku proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu, nikoli proti jím učiněnému právnímu posouzení.

33. Jestliže ve vztahu k přiměřenosti výše poskytnutého zadostiučinění poukazovali žalobci na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 2. 2015 ve věci Pruteanu proti Rumunsku, stížnost č. 30181/05, tak toto rozhodnutí se týkalo skutkově odlišné věci, neboť poškozeným byl advokát, jehož rozhovory s odposlouchávanou klientkou byly zaznamenány, nebyl tedy účastníkem ani řízení o certifikaci nahrávek, ani trestního řízení, což byl důvod závěru, že stěžovatel neměl k dispozici (vlastní) opravný prostředek, a Rumunsko nedoložilo ani existenci účinné možnosti domáhat se odškodnění za takový zásah či zničení takových nahrávek. Navíc tyto záznamy odposlechů byly použity jako důkaz v trestní věci jiných klientů stěžovatele. V posuzovaném případě však byl žalobce a) ve zcela odlišném procesním postavení, na nepřípustnost použití komunikace s jeho obhájci v trestním řízení opakovaně upozorňoval a vyjmutí záznamů o komunikaci s obhájci z telefonu a tabletu se domáhal až u Ústavního soudu neúspěšnou ústavní stížností (viz odstavce 8 a 34 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Navíc dle skutkového závěru odvolacího soudu, jímž je dovolací soud v souladu s § 241a odst. 1 o. s. ř. vázán, nevedla existence těchto záznamů o komunikaci s jeho obhájci ke zhoršení postavení obhajoby žalobce a) (viz odstavce 42 a 56 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Závěry výše uvedeného rozsudku Evropského soudu pro lidská práva tudíž nelze na posuzovanou věc bez dalšího aplikovat. Z těchto důvodů se proto odvolací soud nemohl odchýlit ani od žalobci odkazovaných nálezů Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05, a ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. II. ÚS 862/10, podle nichž je povinností soudů

aplikovat na posouzení věci i judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

34. Dovolání obou žalobců je však přípustné pro posouzení podotázky rekapitulované v odstavci 13 odůvodnění tohoto rozsudku, jaké jednání orgánů činných v trestním řízení vymezených žalobci vlastně představuje nesprávný úřední postup, neboť se jedná o otázku, jež dosud nebyla Nejvyšším soudem řešena.

IV.
Důvodnost dovolání

35. Dovolání je důvodné.

36. Podle § 13 OdpŠk stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

37. Podle § 65 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), mají obviněný, poškozený a zúčastněná osoba, jejich obhájci a zmocněnci právo nahlížet do spisů, s výjimkou protokolu o hlasování a osobních údajů svědka podle § 55 odst. 2, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí. Totéž právo má zákonný zástupce nebo opatrovník obviněného, poškozeného nebo zúčastněné osoby, jestliže tyto osoby nejsou plně svéprávné nebo je-li jejich svéprávnost omezena. Jiné osoby tak mohou činit se souhlasem předsedy senátu a v přípravném řízení se souhlasem státního zástupce nebo policejního orgánu, jen pokud je toho třeba k uplatnění jejich práv.

38. Podle § 88 odst. 1 věta třetí a čtvrtá trestního řádu je provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným nepřípustné. Zjistí-li policejní orgán při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam odposlechu bezodkladně zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

39. Podle § 88 odst. 7 trestního řádu, pokud při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebyly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, je policejní orgán po souhlasu soudu a v přípravném řízení státního zástupce povinen záznamy bezodkladně zničit po třech letech od pravomocného skončení věci. Byl-li policejní orgán vyrozuměn o podání mimořádného opravného prostředku v uvedené lhůtě, zničí záznamy o odposlechu po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku, případně až po novém pravomocném skončení věci. Protokol o zničení záznamu o odposlechu zašle policejní orgán státnímu zástupci, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předsedovi senátu prvého stupně, k založení do spisu.

40. Podle § 105 odst. 1 trestního řádu, je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce. V přípravném řízení přibírá znalce ten orgán činný v trestním řízení, jenž považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.

41. Podle § 158d odst. 1 trestního řádu se sledováním osob a věcí (dále jen „sledování“) rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

42. Podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, publikované pod č. 209/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“), má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence (odstavec 1). Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných (odstavec 2).

43. Podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. (dále jen „Listina“), má každý právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

44. Podle čl. 10 odst. 3 Listiny má každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

45. Podle čl. 13 Listiny nesmí nikdo porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

46. Podle čl. 40 odst. 3 Listiny má obviněný právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona mít musí, bude mu ustanoven soudem. Zákon stanoví, v kterých případech má obviněný právo na bezplatnou pomoc obhájce.

47. Podle § 173 odst. 1 instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy (dále jen „kancelářský řád“), se přílohy označí obyčejnou tužkou jednacím číslem podání, s kterým byly soudy předloženy. Přílohy předložené navrhovatelem se dále tužkou označí velkými písmeny podle abecedního pořadí a přílohy předložené odpůrcem arabskými číslicemi počínajíc jednotkou. Přílohy se vloží do přílohové obálky, která se opatří spisovou značkou a pevně připojí k vnitřní straně zadního obalu spisu. Přílohy trestních spisů se zpravidla vkládají do obyčejné obálky, která se připojí ke spisu. Na přílohovou obálku (nebo na obálku obsahující přílohy trestního spisu) se zapíše, jaké přílohy jsou v ní obsaženy. Je-li příloha fotokopií listiny, začísluje se do spisu jako jeho součást. Přílohy, které se nehodí k vložení do spisu, uschovají se zvlášť a ve spisu se učiní záznam s údajem, kde jsou uloženy. Při předložení originálu směnky (šeku) se pro spis pořídí ověřená fotokopie a originál směnky (šeku) se uloží v ohnivzdorné skříni v zalepené obálce nadepsané spisovou značkou a položkou evidence směnek (vzor č. 191) lomené letopočtem. Stejný údaj se vyznačí i na fotokopii směnky (šeku) založené ve spise.

48. Vzhledem k tomu, že zákon pojem nesprávného úředního postupu nedefinuje (nejedná-li se o nesprávný úřední postup upravený v § 13 odst. 1 věta druhá a třetí OdpŠk spočívající v porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě nebo ve lhůtě přiměřené), uzavřel Nejvyšší soud ve své konstantní judikatuře, že nesprávný úřední postup může představovat jakákoliv činnost spojená s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu nebo k porušení

pořádku určeného povahou a funkcí postupu. S ohledem na to, že úřední postup nelze zpravidla právním předpisem upravit natolik detailně, aby pokrýval všechny představitelné dílčí kroky, které je třeba při výkonu pravomocí učinit, musí být správnost úředního postupu poměřována i hlediskem účelu, k jehož dosažení postup státního orgánu směřuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1099/99, který se sice týká výkladu zákona č. 58/1969 Sb., ale jehož závěry jsou aplikovatelné i v režimu zákona č. 82/1998 Sb.). Nesprávný úřední postup je zpravidla postup, který nesouvisí s rozhodovací činností, i když není vyloučeno, aby škoda, resp. nemajetková újma, byla způsobena i nesprávným úředním postupem prováděným v rámci činnosti rozhodovací. Pro nesprávný úřední postup je určující, že úkony tzv. úředního postupu samy o sobě k vydání rozhodnutí nevedou, a je-li rozhodnutí vydáno, bezprostředně se v jeho obsahu neodrazí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. 30 Cdo 3542/2018, ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2120/2000, nebo ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1627/2008).

49. V daném případě žalobci odvozovali své uplatněné nároky na zadostiučinění za nemajetkovou újmu od skutečnosti, že v rámci domovní prohlídky v jejich bydlišti došlo k zajištění mobilního telefonu iPhone a tabletu iPad žalobce a), které obsahovaly mimo jiné i komunikaci žalobce a) s jeho obhájci a soukromé a osobní soubory žalobců a k jejichž zkoumání (získání jejich obsahu) přibral soud znalecký ústav, aniž zohlednil, že mohou obsahovat i takový důvěrný obsah, že takto získaná data založil do spisu (jako přílohu znaleckého posudku) a při hlavním líčení dne 28. 2. 2018 je předal na datových nosičích blue-ray státnímu zástupci, ostatním spoluobžalovaným a jejich obhájcům a že nebylo vyhověno ani žádosti žalobce a) o vyjmutí těchto údajů ze spisu. Odvolací soud z výše uvedeného za nesprávný úřední postup považoval pouze předání znaleckého posudku státnímu zástupci, ostatním spoluobžalovaným a jejich obhájcům při jednání dne 28. 2. 2018. Žalobci však namítali, že nesprávným úředním postupem bylo již založení těchto dat do spisu.

50. Z judikatury Ústavního soudu (srov. například nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95) plyne, že pokud jde o komunikaci trestně stíhané osoby s jejím obhájcem, je současná právní úprava založena na požadavku, aby orgány v trestním řízení činné a rozhodující (vyšetřovatel, státní zástupce, soudci) nebyly protiprávně získanými informacemi, které nemají a nemohou mít povahu ani podpůrného důkazu, procesně nepřípustným způsobem ovlivňovány. Ústavně chráněný zájem na ochraně tajemství dopravovaných zpráv má zde tudíž přednost před účelem trestního řízení a jakýkoli záznam, dotýkající se ústavně chráněného tajemství, nesmí být prováděn nebo protokolárně podchycen, a to ani pouhým sdělením, že k ústavně chráněné komunikaci vůbec došlo. Zařazení magnetofonových nahrávek nebo písemných sdělení o nich (bez ohledu na jejich formu nebo obsah) do trestního spisu je tedy nejen zákonně, ale i ústavně zcela nepřípustné. Ústavní soud tudíž dospěl k závěru, že soud pochybil, jestliže takovýto protizákonný a protiústavní stav trpí, a to bez ohledu na to, že k informacím získaným protiprávním odposlechem, případně též záznamem telekomunikačního provozu mezi tamní stěžovatelkou a jejím obhájcem, nezamýšlí ve svém dalším procesním postupu jakkoli přihlédnout. Tento zásah má dle Ústavního soudu pro své přetrvávající následky i poté, co samotný zásah do ústavně zaručeného základního práva již skončil, znaky „jiného zásahu veřejné moci“, jímž je protiústavním způsobem zasahováno do základního lidského práva na ochranu tajemství zpráv předávaných telefonem. Ústavní soud tudíž v daném případě nařídil sporné záznamy ze spisu vyjmout a zničit.

51. Tyto závěry Ústavního soudu se odrazily i v aktuálním znění § 88 odst. 1 věty třetí a čtvrté trestního řádu, podle něhož je provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným nepřípustné a zjistí-li policejní orgán, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam odposlechu bezodkladně zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Obdobná úprava je pak obsažena i v § 158d odst. 1 trestního řádu ve vztahu ke sledování osob a věcí.

52. V nálezu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14, pak Ústavní soud vysvětlil, že zákaz

odposlechu a sledování komunikace obviněného s obhájcem jsou konkretizací ústavního práva na obhajobu ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny, popř. práva na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny, jehož esenciální součástí je i právo každého radit se se svým obhájcem za podmínek, ve kterých současně nedochází k poskytování informací orgánům činným v trestním řízení. V takovém případě komunikace mezi obhájcem a klientem podléhá maximální možné ochraně, a to v zájmu klienta.

53. Otázce ochrany důvěrné komunikace advokáta s klientem v případě, že jsou součástí většího balíku digitálně ukládaných dat na elektronických nosičích, se věnuje rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 11. 2021 ve věci Särgava proti Estonsku, č. stížnosti 698/19, v němž Evropský soud pro lidská práva sice akceptoval možnost orgánů činných v trestním řízení zajistit při domovní prohlídce nosiče dat celé, příp. pořídit jejich zrcadlovou kopii, zdůraznil však nutnost zajištění řádného, dostatečně cíleného třídění získaných dat a současně i zabránění neoprávněnému a nezaznamenanému přístupu k nosičům dat a/nebo zpracování dat od jejich zajištění až do jejich vrácení nebo řádného zničení. Již nedostatek vhodných procesních záruk v zájmu ochrany takových údajů (bez ohledu na to, zda k ohrožení důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem skutečně došlo) pak tento soud posoudil jako porušení čl. 8 Úmluvy (jež má odraz v čl. 10 odst. 2 a čl. 13 Listiny).

54. Z výše uvedeného tudíž vyplývá, že odposlech a záznam komunikace obviněného s jeho obhájcem je zákonem zakázán (viz § 88 odst. 1 věta třetí a § 158d odst. 1 trestního řádu) a jeho provedení představuje jednak zásah do práva na obhajobu (čl. 40 odst. 3 Listiny) a jednak zásah do ústavně chráněného práva na ochranu tajemství dopravovaných zpráv (čl. 13 Listiny). Smyslu a účelu takového zákazu pak odpovídá, aby se vztahoval nejen na odposlech a záznam prováděné komunikace, ale aby byla obdobná omezení aplikována i na situaci, kdy je taková komunikace získána v souvislosti se zajištěním nosiče, na němž jsou taková elektronická data uložena, byť v takovém případě již nepůjde (kromě zásahu do práva na obhajobu dle čl. 40 odst. 3 Listiny) o zásah do ústavně chráněného práva na ochranu tajemství dopravovaných zpráv (čl. 13 Listiny), neboť nejde o komunikaci aktuálně probíhající, ale o zásah do práva na soukromí (čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny). Ke stejnému závěru dospělo i Nejvyšší státní zastupitelství ve svých výkladových stanoviscích určených pro státní zástupce vykonávající dozor nad přípravným řízením (srov. výkladové stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k postupu v případech, kdy je třeba pro účely trestního řízení zjistit obsah údajů uložených v nalezeném, vydaném či odňatém mobilním telefonu, včetně údajů uložených na SIM kartě ze dne 6. 6. 2005, uveřejněné pod č. 4/2005 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, a výkladové stanovisko k problematice zjišťování obsahu mobilních telefonů a jiných datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek ze dne 13. 6. 2001, uveřejněné pod č. 1/2015 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství).

55. Na rozdíl od komunikace zachycené při odposlechu či sledování, kde policejní orgán zjistí, že jde o komunikaci obviněného s obhájcem přímo při provádění odposlechu a sledování, a je tudíž povinen odposlech či sledování okamžitě ukončit a příslušný záznam o komunikaci zničit, v případě komunikace uložené v telefonu či tabletu (tj. na nosiči, v němž jsou taková data uložena) lze zjistit, že se zde taková komunikace nachází, až poté, co jsou z nich data extrahována. Z těchto důvodů v této specifické situaci dovodil Evropský soud pro lidská práva, že orgány činné v trestním řízení mohou při domovní prohlídce zajistit celé nosiče dat, příp. pořídit jejich zrcadlovou kopii, následně je však nezbytné získaná data řádně a dostatečně cíleně roztřídit a zabránit neoprávněnému a nezaznamenanému přístupu k nosičům dat a/nebo zpracování dat od jejich zajištění až do jejich vrácení nebo řádného zničení (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 11. 2021 ve věci Särgava proti Estonsku, č. stížnosti 698/19).

56. V daném případě tudíž ve vztahu ke komunikaci žalobce a) s jeho obhájci nemohlo představovat nesprávný úřední postup ani provedení domovní prohlídky, při níž byly telefon a tablet žalobce a)

zajištěny, ani zadání znaleckého posudku, ani znalcem provedená extrakce všech dat z těchto zařízení, ačkoliv žalobce a) se proti extrakci všech dat bránil a upozorňoval na to, že zařízení mohou obsahovat i chráněnou komunikaci s jeho obhájci, ale až to, že soud znalecký posudek bez kontroly jeho obsahu založil do soudního spisu. S ohledem na to, že byla znaleckým posudkem získávána data z nosičů, které mohly obsahovat i komunikaci žalobce a) s jeho advokáty [na což byl soud žalobcem a) dokonce upozorněn], bylo povinností soudu poté, co mu byl znalecký posudek doručen, ale před tím, než jej zařadil do soudního spisu, aby sám nebo prostřednictvím znalce, kterému by zadal klíč, podle něhož by znalec získanou komunikaci roztřídil a rozdělil na několik disků (např. by zvlášť vytřídil komunikaci s konkrétními advokáty), provedl řádné roztřídění dat a záznamy o komunikaci žalobce a) s jeho obhájci zničil a do spisu o jejich zničení učinil záznam. Teprve poté by bylo možné do soudního spisu založit znalecký posudek s upravenou přílohou obsahující pouze data pro věc relevantní a použitelná. Nepřípustnost toho, aby byla komunikace obviněného s obhájcem v trestním spisu přítomná, byť by tato nebyla použita k důkazu, dovodil již Ústavní soud (srov. nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95).

57. Z výše uvedených důvodů je tudíž zřejmé, že nežádoucí je ve vztahu k záznamu komunikace obviněného s obhájcem nejen předání takového záznamu ostatním stranám trestního řízení, jak dovodil odvolací soud, ale již jeho samotná přítomnost v soudním spise, a tedy potenciální možnost toho, že se s nimi ostatní účastníci trestního řízení či orgány činné v trestním řízení seznámí. Je tomu tak proto, že v okamžiku, kdy se sporné informace stanou součástí spisu, má každý z obviněných a jejich obhájců právo do takového spisu nahlížet, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí (§ 65 odst. 1 trestního řádu), což tvoří jednu ze složek práva na obhajobu, zaručeného čl. 40 odst. 3 Listiny, jež lze omezit (pouze) v přípravném řízení, a to jen ze závažných důvodů a po řádném zdůvodnění takového postupu (srov. nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 472/2000). Ve vztahu k důkazům opatřeným až po podání obžaloby (tedy po skončení přípravného řízení) je navíc za účelem zachování zásad spravedlivého procesu nezbytné umožnit stranám se s nimi seznámit, neboť tyto nebyly součástí spisu v době možnosti jeho prostudování (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2013, sp. zn. 3 Tdo 148/2013).

58. K obdobnému závěru pak pro účely sjednocení postupu státních zástupců v přípravném řízení dospělo i Nejvyšší státní zastupitelství ve výkladovém stanovisku k zajišťování počítačů a jiných nosičů informací při domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků ze dne 13. 6. 2001, uveřejněném pod č. 9/2001 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, v němž shrnulo, že při výkonu domovní prohlídky lze jako věci důležité pro trestní řízení zajistit i výpočetní techniku a záznamová media, i když existuje možnost, že zajištěné nosiče informací obsahují vedle záznamů o skutečnostech důležitých pro trestní řízení i informace o skutečnostech, které se netýkají probíhajícího trestního řízení a ke kterým se váže státem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti. Pokud pak není obsah těchto nosičů zjišťován přímo při provádění domovní prohlídky, lze tyto nosiče zajistit a jejich obsah zjišťovat až následně, a to i prostřednictvím přibraného znalce, jenž je (stejně jako orgány činné v trestním řízení) vázán povinností mlčenlivosti. Takto přibraný znalec pak provede vyhodnocení záznamů na zajištěných nosičích informací a do listinné podoby převede v rozsahu stanoveném rozhodnutím podle § 105 trestního řádu pouze záznamy týkající se konkrétní trestní věci, stejně jako do znaleckého posudku uvede výlučně skutečnosti zjištěné z nosičů informací, které se týkají vedeného trestního řízení, a pouze tyto skutečnosti se stanou součástí spisového materiálu. Ostatní skutečnosti zjištěné při zkoumání zajištěných nosičů informací znalec do znaleckého posudku neuvede. Jako se zajištěnou věcí důležitou pro trestní řízení je pak třeba zacházet i s mobilním telefonem, pokud jde o údaje již zprostředkované (doručené) volajícímu před jeho zajištěním, neboť v takovém případě již nejde o zásah do ústavního práva na ochranu dopravovaných zpráv, ale o zásah do práva na soukromí jednotlivce (srov. výkladové stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k postupu v případech, kdy je třeba pro účely trestního řízení zjistit obsah údajů uložených v nalezeném, vydaném či odňatém mobilním telefonu,

včetně údajů uložených na SIM kartě ze dne 6. 6. 2005, uveřejněné pod č. 4/2005 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství, a výkladové stanovisko k problematice zjišťování obsahu mobilních telefonů a jiných datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek ze dne 13. 6. 2001, uveřejněné pod č. 1/2015 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství).

59. Z výše uvedeného se tedy podává, že za situace, kdy se znalecký posudek (obsahující mimo jiné i záznam o komunikaci obviněného s obhájcem) stane součástí trestního spisu, nelze zabránit tomu, aby se s ním seznámily ostatní strany trestního řízení, neboť omezením přístupu ke spisovému materiálu by bylo zasaženo do práva na spravedlivý proces, resp. práva na obhajobu těchto osob. Nesprávným postupem soudu tudíž může být pouze to, že soud jako orgán, jenž v soudní fázi trestního řízení vede spis a odpovídá tedy za jeho obsah, nezajistil, aby se takové informace do spisu vůbec nedostaly, tedy před založením znaleckého posudku do spisu neprovedl (sám nebo za pomoci znalce) roztřídění zajištěných dat a vyčlenění a zničení nepřípustných záznamů o komunikaci žalobce a) s jeho obhájci. Skutečnost, že k těmto záznamům o komunikaci žalobce a) s obhájci jako k součásti spisu měli státní zástupce a ostatní obžalovaní a jejich obhájci přístup a byli s nimi (jako se součástí znaleckého posudku) seznámeni, či to, že je tato komunikace jako součást znaleckého posudku nadále založena ve spisu, je pak „pouhým“ důsledkem tohoto prvotního pochybení soudu. K takovým následkům pak lze přihlédnout při posuzování rozsahu újmy poškozeného, samostatný nesprávný úřední postup však již nepředstavují. Jako „přetrvávající následek“ původního zásahu do základních a ústavních práv spočívajícího v zaznamenání komunikace poškozené s obhájcem a zařazení tohoto záznamu do spisu posoudil trvající přítomnost takového záznamu ve spisu i Ústavní soud ve výše uvedeném nálezu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95.

60. Ve vztahu k soukromým fotografiím a soukromé komunikaci žalobců je pak nezbytné se v první řadě zabývat tím, zda jejich založením do trestního spisu (neboť pouze toto může představovat nesprávný úřední postup, jak je podrobně rozebráno v předchozím odstavci) mohlo dojít k neoprávněnému zásahu do jejich práva na soukromí zahrnujícího i jejich právo na informační sebeurčení (čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny). V této souvislosti je třeba vyřešit, zda má tento zásah zákonný podklad (přičemž tato právní úprava musí být přesná a zřetelná ve svých formulacích a dostatečně předvídatelná), zda sleduje legitimní cíl (tedy ochranu jiných základních práv či ústavně aprobovaných veřejných zájmů) a zda je ve vztahu přiměřenosti (proporcionality) k danému cíli a současně musí být daný zásah ospravedlnitelný konkrétními skutečnostmi (důvodem omezení základního práva), nesmí tedy být proveden pouze pro to, že orgán státu je takovou pravomocí nadán. Navíc je třeba si vyjasnit i to, v jaké sféře se má právo na soukromí uplatnit, a to zda jde o sféru soukromou, kde zpravidla naprosté informační sebeurčení platí, nebo sféru sociální (zahrnující sféru společenskou, občanskou a profesionální), kde se mohou vyskytovat fakta, která mohou být předmětem oprávněného veřejného zájmu, jejíž vnější okraj tvoří sféra veřejná, kde již k zásahu do práva na soukromí a informační sebeurčení zpravidla vůbec nedochází (srov. nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2021, sp. zn. II. ÚS 1022/21).

61. V daném případě bylo zabavení mobilního telefonu a tabletu a získání jejich obsahu formou znaleckého posudku provedeno dle trestního řádu, jenž jak pravidla domovní prohlídky, tak zadávání a provádění dokazování znaleckými posudky upravuje. Tato činnost současně sledovala legitimní cíl [tj. objasnění trestné činnosti žalobce a), pro níž byl v posuzovaném trestním řízení stíhán] a ze skutkového stavu zjištěného odvolacím soudem (jímž je dovolací soud vázán dle § 241a odst. 1 o. s. ř. a contrario) pak nevyplývá (a žalobci to ani netvrdí), že by tento postup orgánů činných v trestním řízení byl samoúčelný, bez jakékoliv vazby na konkrétní okolnosti případu. V této souvislosti považuje Nejvyšší soud za důležité připomenout, že zajištění a „vytěžení“ nosiče dat (např. mobilního telefonu nebo tabletu) za situace, kdy se např. s ohledem na stíhaný skutek nebo jiné okolnosti případu mohly orgány činné v trestním řízení oprávněně domnívat, že na takovém zařízení mohou být umístěny

informace významné pro trestní řízení, je odůvodněno okolnostmi věci i v případě, že se tento důvodný předpoklad následně nepotvrdí a informace potřebné pro dané trestní stíhání na něm zjištěny nebudou. Zásah do práva na soukromí žalobců tudíž měl zákonný podklad, sledoval legitimní cíl a byl i ospravedlnitelný konkrétními okolnostmi případu. Zbývá tudíž pouze jednotlivá získaná data spadající do soukromé sféry žalobců vyhodnotit z pohledu proporcionality takového zásahu ve vztahu ke sledovanému cíli (tj. zajištění povinnosti státu stíhat trestné činy) s tím, že tento vztah proporcionality nemůže být dán u dat ze soukromého života poškozeného, jejichž zpřístupnění jiným osobám bez jeho souhlasu může tento odůvodněně vnímat jako neoprávněný zásah do svého práva na soukromí a na informační sebeurčení (tj. takové zpřístupnění by jako zásah do takového práva vnímala každá průměrná osoba) a tato data nejsou zcela zjevně potřebná pro dané trestní řízení. Takové důsledné vyhodnocení ve vztahu k jednotlivým získaným datům však odvolací soud neučinil a jeho závěry v tomto směru jsou spíše obecné, obsahující demonstrativní výčet spíše typově určených dat, které by orgány činné v trestním řízení neměly o žalobcích sbírat (viz odstavec 46 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Z celého napadeného rozsudku je však zřejmé, že odvolací soud dospěl k závěru, že minimálně u eroticky laděné fotografie žalobkyně b) a krátkého videa z ní zjevně určených pro žalobce a), vztah proporcionality mezi zásahem do práv žalobců a sledovaným cílem dán není, neboť se jedná o citlivá soukromá data, jichž nebylo k vedení předmětného trestního řízení zcela zjevně potřeba.

62. Vzhledem k tomu, že ani data zcela zjevně nepotřebná pro dané trestní řízení a neoprávněně zasahující do práva poškozených na soukromí a informační sebeurčení by se neměla stát jako příloha znaleckého posudku součástí spisu, je povinností trestního soudu před založením znaleckého posudku do spisu samostatně nebo v součinnosti se znalcem roztřídit získaná data tak, aby i tyto údaje byly zvlášť vyčleněny. S ohledem na to, že trestní řád nestanovuje povinnost takové údaje zničit, je nutné tato zvláště vytříděná data nezakládat přímo do spisu, ale v souladu s § 173 odst. 1 kancelářského řádu z těchto dat, která se nehodí k vložení do spisu, vytvořit přílohu uchovávanou zvlášť (mimo spis) a do spisu učinit jen úřední záznam o tom, že tak soud učinil a kde je taková příloha uložena, což vyloučí přístup k těmto datům při nahlížení do spisu, ale v případě potřeby či sporu umožní zpětné přezkoumání (např. nadřízeným soudem) závěru soudu, že se skutečně jedná o data zcela zjevně nepotřebná pro dané trestní řízení. Po pravomocném skončení řízení pak bude třeba s těmito daty nakládat analogicky dle § 88 odst. 7 trestního řádu, který upravuje povinnost zničení záznamů o odposlechu a o telekomunikačním provozu, při němž nebyly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení (příp. umožňující se takového postupu i domáhat), jak to Nejvyšší soud dovodil v případě záznamů o odposlechu a o telekomunikačním provozu pořízených na základě nezákonného příkazu v rámci trestního řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 30 Cdo 756/2021).

63. Lze tudíž shrnout, že v případě zajištění nosičů dat a jejich obsahu zahrnujícího mimo jiné i komunikaci obviněného s obhájcem a údaje, které nejsou zcela zjevně potřebné pro trestní řízení a neoprávněně zasahují do práva na soukromí a na informační sebeurčení poškozených, představuje nesprávný úřední postup soudu to, že soud nezajistil, aby se takové informace do spisu vůbec nedostaly. Naopak skutečnost, že k těmto údajům jako k součásti spisu měli státní zástupce a ostatní obžalovaní a jejich obhájci přístup a byli s nimi (jako se součástí znaleckého posudku) seznámeni, či to, že jsou tyto údaje jako součást znaleckého posudku nadále založeny ve spisu, je pak „pouhým“ důsledkem výše uvedeného prvotního pochybení soudu, k němuž lze přihlédnout při posuzování rozsahu újmy poškozeného, ale samostatný nesprávný úřední postup již nepředstavuje. Ostatní účastníci trestního řízení totiž mají právo do spisu nahlížet a pořizovat si z něj kopie a rovněž mají být seznámeni s důkazy zajištěnými až ve fázi řízení před soudem, což předseda senátu předáním znaleckého posudku při hlavním líčení dne 28. 2. 2018 pouze fakticky realizoval.

64. Neujasnění si této základní otázky, jaký postup orgánů činných v trestním řízení (soudu) lze

kvalifikovat jako nesprávný úřední postup a co je jen jeho následkem, pak je patrné i z toho, že ačkoliv za nesprávný úřední postup považoval odvolací soud pouze předání znaleckého posudku s blue-ray disky státnímu zástupci, ostatním spoluobžalovaným a jejich obhájcům, nikoliv však jejich trvající založení do trestního spisu, uzavřel současně, že obavy ze zneužití těchto materiálů založených ve spise lze zohlednit jako újmu poškozených, aniž pak tuto skutečnost při posuzování rozsahu újmy žalobců a na to navazující stanovení přiměřeného zadostiučinění ve svých úvahách výslovně promítl. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž v uvedeném rozsahu nesprávné, neboť odvolací soud chybně určil, v čem spočívá nesprávný úřední postup orgánů činných v trestním řízení, a tudíž jsou předčasné i jeho úvahy o rozsahu způsobené újmy a o existenci příčinné souvislosti, kterou tak zjišťoval mezi nesprávnými skutečnostmi.

65. Za situace, kdy bylo dovolání shledáno přípustným, se Nejvyšší soud ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zabýval i tím, zda ve věci existují zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., případně jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad však žalobci netvrdili a nepodávají se ani z obsahu spisu.

66. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, a to jak v části jeho výroků II, III a IV v rozsahu zamítnutí žaloby vůči každému z žalobců co do částky 960 000 Kč s příslušenstvím, tak v závislém výroku V o náhradě nákladů řízení [§ 242 odst. 2 písm. a) o. s. ř.]. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí rovněž pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. ve stejném rozsahu (tj. ve vztahu ke každému ze žalobců co do částky 960 000 Kč s příslušenstvím) také rozsudek soudu prvního stupně ve znění opravného usnesení a doplňujícího rozsudku, a to jak v části výroků V a VII, ve výrocích VI, VIII rozsudku soudu prvního stupně a ve výroku doplněném doplňujícím rozsudkem o věci samé, tak v navazujících výrocích IX rozsudku soudu prvního stupně a II doplňujícího rozsudku o náhradě nákladů řízení, a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Ve zbytku pak dovolání obou žalobců odmítl, jak je blíže rozebráno v části III odůvodnění tohoto rozsudku.

67. Při novém projednání věci soud prvního stupně nároky žalobců nově posoudí (případně i na základě zopakovaného či doplněného dokazování), a to v souladu s výše uvedenou judikaturou a závěry Nejvyššího soudu s tím, že přihlédne k tomu, v čem spočívá nesprávný úřední postup a co již představuje jen jeho následky zohlednitelné v rozsahu způsobené újmy. Rovněž se řádně vypořádá i s tím, ve vztahu k jakým konkrétním datům, fotografiím nebo videím na sporných blue-ray discích došlo k zásahu do práv jednotlivých žalobců na soukromí a informační sebeurčení, jak je podrobněji rozebráno v odstavcích 61 a 62 tohoto rozsudku, aby mohl řádně posoudit rozsah nemajetkové újmy jednotlivých žalobců vzniklé v této souvislosti.

68. Soudy nižších stupňů jsou v dalším řízení vázány právním názorem dovolacího soudu v tomto rozsudku vysloveným (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř.).